

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, v senáte zloženom z predsedu JUDr. Juraja Semana a z členov senátu JUDr. Petra Dukesa, JUDr. Anny Markovej, JUDr. Aleny Priecelovej, a JUDr. Beaty Miničovej, v právnej veci žalobcu **S., a.s.**, R.X., B., IČO: X., zast. advokátkou JUDr. J.H., Č.X., B., proti žalovanému **E.b.**, G.X., B., IČO: X., **o zaplatenie 54 625 000 Sk istiny s príslušenstvom**, na mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 18. júla 2005 č. k. 58 Cb 58/99-Po-534 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 7. novembra 2006 č. k. 4 Obo 304/2005-601, rozhodol

t a k t o :

Rozsudok súdu prvého stupňa a rozsudok odvolacieho súdu **z r u š u j e** a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave po tom, čo jeho predchádzajúci rozsudok zrušil odvolací súd a vec mu vrátil na ďalšie konanie, rozsudkom z 18.7.2005 č. k. 58 Cb 58/99-Po-534 opätovne žalobe vyhovel tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 54 625 000 Sk istiny s 17,6% úrokom z omeškania od 16. mája 1999 až do zaplatenia, súdny poplatok v sume 500 000 Sk a trovy konania vo výške 1 097 000 Sk.

Na odvolanie žalovaného Najvyšší súd republiky rozsudkom zo 7.11.2006 č. k. 4 Obo 304/2005-601 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa. Súdny vychádzali z toho, že účastníci uzavreli dňa 28.11.1997 zmluvu o podnájme nebytových priestorov, v ktorej si tiež dohodli zmluvnú pokutu, a to aj pre prípad, ak žalovaný poruší svoje povinnosti, uvedené v čl. IX, bod 2 tejto zmluvy, t. j. aj pre prípad, ak mešká viac ako jeden mesiac s platením nájomného. Žalovaný nezaplatil v lehote nájomné, splatné 1. marca 1999, a preto žalobca od zmluvy odstúpil a dôvodne uplatnil voči žalovanému zmluvnú pokutu. Okolnosť, že v podanej žalobe z 27.12.1999 žalobca zmluvnú pokutu uplatňoval na inom skutkovom základe a zmluvnú pokutu pre nezaplatenie nájomného uplatnil až v podaní zo 6.10.2003, súdy nepovažovali za zmenu návrhu podľa ust. § 95 OSP, a preto ani neprihliadli na námietku premlčania.

Proti uvedeným rozsudkom na podnet žalovaného podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky a navrhol ich zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Na zdôvodnenie dovolania uviedol:

Zo súdneho spisu vyplýva, že dňa 28.11.1997 bola medzi žalobcom a žalovaným uzavretá zmluva o podnájme nebytových priestorov a plôch, predmetom ktorej bola v zmysle čl. I. nehnuteľnosť, nachádzajúca sa v B., stojacej na parc. č. 198 k. ú. B., zapísaná na LV č. X, a to o celkovej výmere 2850 m². Predmetom podnájmu bola nehnuteľnosť ako celok. Vzhľadom na obsah zmluvy, ako aj vzhľadom na to, že predmet nájmu mal v čase jej uzavretia (až do prekolaudovania zo strany stavebného úradu, t. j. do decembra 1999 – č. l. 125) nespochybniteľne charakter bytového domu, nemožno v danom prípade predmetnú zmluvu vôbec posudzovať podľa ustanovení zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov, ako to nesprávne realizovali konajúce súdy. Zákon č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov je výslovne viazaný na existujúci konkrétny nebytový priestor (§ 1 písm. a/), čo v danom prípade splnené nebolo. Podľa môjho názoru sa v tomto prípade jedná o nie celkom precizovanú zmluvu o podnájme nehnuteľnosti v zmysle § 663 až § 723 Občianskeho zákonníka.

Posúdenie otázky platnosti, resp. neplatnosti tejto zmluvy vo vzťahu k aplikácii zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov, nie je však podľa môjho názoru v porovnaní s otázkou posúdenia premlčania nároku takým porušením, ktoré by malo za následok, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Z tohto dôvodu došlo podľa môjho názoru k nesprávne právnemu posúdeniu veci, najmä vo vzťahu k námietke žalovaného ohľadne zmeny petitu a následne námietke premlčania, vznesenej žalovaným.

Zo súdneho spisu vyplýva, a táto skutočnosť nebola medzi účastníkmi konania ani sporná, že čl. VIII. ods. 2 zmluvy o podnájme nebytových priestorov a plôch z 28. novembra 1997 upravoval dva prípady, kedy mohol žalobcovi vzniknúť nárok na zmluvnú pokutu, a to jednostranné odstúpenie od zmluvy pred uplynutím dojednanej 10-ročnej doby nájmu a porušenie povinnosti podnájomcom (v tomto prípade meškanie s platením nájomného).

Žalobca v žalobe z 27. decembra 1999 sám vymedzil skutkový a právny základ uplatneného nároku na zmluvnú pokutu iba prvým prípadom, upraveným v zmluve o podnájme nebytových priestorov a plôch z 28. novembra 1997, teda uplatnil nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty podľa prvej vety čl. VIII. ods. 2 zmluvy o podnájme nebytových priestorov a plôch z 28. novembra 1997 z dôvodu, že žalovaný jednostranne odstúpil od zmluvy o podnájme pred uplynutím dohodnutej 10-ročnej lehoty, a to na základe písomnej výpovede z 30. decembra 1998. Iné skutkové a ani právne okolnosti nároku neboli žalobcom priamo v žalobe uvedené. Žalobca až vo vyjadrení zo 6. októbra 2003 začal uplatňovať zaplatenie zmluvnej pokuty podľa druhej a tretej vety čl. VIII. ods. 2 zmluvy o podnájme z dôvodu, že žalovaný nezaplatil nájomné za II. štvrťrok 1999.

Vzhľadom na to, že v občianskom súdnom konaní žalobca vymedzuje uplatnený nárok, a to nielen určením žalobného petitu, ale i určením rozhodných skutočností, o ktoré svoje tvrdené právo opiera, som toho názoru, že podanie žalobcu zo 6. októbra 2003 treba považovať za zmenu žaloby podľa § 95 OSP, a to z toho dôvodu, že žalobca síce požadoval rovnaké plnenie, ale na základe iného skutkového stavu (skutkového základu veci), než ako ho sám uviedol v pôvodnej žalobe z 27. decembra 1999.

Aj napriek viacerým námietkam žalovaného sa však súd so zmenou žaloby nevysporiadal, o tejto otázke nerozhodol, pričom však v danom prípade vôbec nie je rozhodujúce, či zmenu žaloby súd uznesením pripustil alebo nie, ale to, že ku zmene žaloby dňa 6. októbra 2003 skutočne došlo. Z tohto pohľadu bolo potrebné posúdiť aj nárok za zaplatenie zmluvnej pokuty z druhého dôvodu, vymedzeného v čl. VIII. ods. 2 zmluvy o podnájme nebytových priestorov a plôch z 28. novembra 1997 a následne aj otázku premlčania tohto nároku. Právny názor odvolacieho súdu, spočívajúci v tom, že podanie žalobcu zo 6. októbra 2003 nemožno kvalifikovať ako zmenu žaloby, pretože nárok na zmluvnú pokutu mohol vzniknúť v dvoch prípadoch, teda skutkovým, ale i právnym základom vzniku práva na ňu bolo ktorékoľvek porušenie v zmluve dohodnutých skutočností, zakladajúcich nárokovateľnosť na tento druh postihu, nemá oporu ani v zákone a ani v logike, nakoľko sám žalobca si práve z týchto dvoch prípadov sám v žalobe z 27. decembra 1999 vybral výlučne iba jeden, pričom druhý prípad uplatnil až v roku 2003, kedy už bol jeho nárok premlčaný.

Ako z uvedených dôvodov vyplýva, konajúce súdy otázku zmeny žaloby, vykonanú podaním žalobcu zo 6. októbra 2003 a s tým spojenú otázku zániku nároku žalobcu na zmluvnú pokutu premlčaním nesprávne právne posúdili, čím je daný dovolací dôvod podľa § 243f ods. 1 písm. c/ OSP.

Tým podľa názoru generálneho prokurátora bol porušený zákon v ust. § 1, § 2, § 3, § 95 ods. 1 OSP, § 100 ods. 1 a § 101 OZ.

Žalobca v písomnom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu zo 7.2.2008 uviedol, že navrhuje, aby dovolací súd ho zamietol. Poukázal na to, že svojím vyjadrením zo dňa 6.10.2003 iba doplnil a vysvetlil skutočnosti, odôvodňujúce oprávnenosť uplatneného a vymáhaného nároku. Takéto vyjadrenie nie je možné považovať za zmenu návrhu. Je nesporné, že žalobca od prvopočiatku, t. j. od 27.12.1999 vymáhal a vymáha od žalovaného rovnaké plnenie (rovnakej kvality, rovnakého rozsahu, na tom istom skutkovom základe a na základe tých istých skutočností a dôvodov). Žalobca nikdy svoj návrh nezmenil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 4 OSP) po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas a že smeruje proti rozhodnutiam, proti ktorým

tento mimoriadny opravný prostriedok je prípustný, mimoriadne dovolanie prejednal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj konanie, ktoré im predchádzalo a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

Súd viazaný rozsahom a dôvodmi mimoriadneho dovolania, dovolací súd sa predovšetkým zaoberal námietkou generálneho prokurátora, že sudy pochybili, ak podanie žalobcu zo dňa 6.10.2003 nepovažovali za zmenu návrhu podľa § 95 OSP a následne, že neprihliadli na vznesenú námietku premlčania.

Žalobca, ako aj oba sudy v tomto smere vychádzali z toho, že nejde o zmenu návrhu podľa § 95 ods. 1 OSP, ak žalobca po začatí konania ním uvádzané skutočnosti v návrhu na začatie konania doplní o ďalšie skutočnosti, ktorými odôvodňuje ním uplatnený nárok. Tento právny názor zodpovedá doterajšej právnej praxi (napr. R 38/99, Zborník IV str. 701 a ďalšie). Dovolací súd pri riešení tejto otázky na rozdiel od názoru súdov nižšieho stupňa dospel k záveru, že v danej veci podaním žalobcu zo 6.10.2003 vôbec nedošlo k doplneniu skutočností, ktorými bola odôvodnená podaná žaloba, došla súdu 27.12.1999, ale v ňom žalobca uviedol úplne iné skutkové okolnosti, z ktorých odvodil už uplatnený nárok, pričom v oboch prípadoch ide o to isté finančné vyčíslenie. Totiž žalobca bez akýchkoľvek pochybností v žalobe z 27.12.1999 zmluvnú pokutu neuplatňoval na tom skutkovom základe, že žalovaný riadne a včas nezaplatil fakturované nájomné. V takto podanej žalobe zmluvná pokuta bola výslovne uplatnená iba na tom skutkovom základe, že žalovaný porušil zmluvu o podnájme tým, že od nej odstúpil pred uplynutím dohodnutej doby trvania nájmu 10 rokov, a to vo výške 50% z hodnoty ceny nájmu, ktorú by bol povinný uhradiť odo dňa odstúpenia od zmluvy až do doby uplynutia dohodnutej 10-ročnej lehoty. Žalobca v žalobe ďalej uviedol, že žalovaný v rozpore s čl. 9 zmluvy jednostranne odstúpil od nájomnej zmluvy, a to na základe písomnej výpovede zo dňa 30.12.1998. V texte tejto žaloby nie je žiadna zmienka o tom, že žalovaný nezaplatil riadne a včas nájomné.

Uvedené znenie žaloby je určité, zrozumiteľné, majúce všetky náležitosti uvedené v ust. § 78 ods. 1 OSP.

V písomnom podaní žalobcu zo 6.10.2003 (č. l. 61-64), označenom ako „Vyjadrenie žalobcu“ uplatňovanie zmluvnej pokuty sa skutkovo odôvodňuje tým, že

- žalobca v súlade so zmluvou vyúčtoval žalovanému nájomné za II. kvartál 1999 v dohodnutej výške a termíne, a to faktúrou č. 020299 zo dňa 15.2.1999, splatnou k 1.3.1999,
- žalovaný vyúčtované nájomné v lehote splatnosti a ani po lehote splatnosti nezaplatil napriek výzve zo dňa 12.3.1999,
- v dôsledku porušenia a nesplnenia povinnosti žalovaného zaplatiť nájomné v dohodnutej výške a lehote, využil žalobca svoje právo podľa čl. IX. bod 2 a dňa 29.4.1999 od zmluvy odstúpil na základe výpovede podľa čl. IX. bod 2, pretože žalovaný bol v omeškaní so zaplatením nájomného po dobu viac ako jeden mesiac. Zároveň žalobca vyúčtoval žalovanému zmluvnú pokutu podľa čl. VIII. bod 2 zmluvy vo výške 54 625 000 Sk.

Porovnajúc znenie skutkového základu, uvedeného v žalobe, došlej súdu 27.12.1999 a skutkového základu uvedeného v podaní žalobcu zo 6.10.2003, jednoznačne možno konštatovať, že ide o úplne rozdielny skutkový dej, z ktorého sa uplatňovaný nárok odvodzuje. Pritom nie je dôležité, že tieto dva rozdielne skutkové základy sú obsiahnuté v jednej zmluve, vrátane jej troch dodatkov. Totiž za zmenu žaloby je treba považovať aj procesný úkon, ktorým žalobca, hoci požaduje rovnaké plnenie, tak následne činí na základe iných skutočností než tých, ktoré uviedol v žalobe. Preto bolo povinnosťou súdu sa s touto zmenou žaloby vypořiadat' v zmysle ust. § 95 ods. 2 OSP. Ak by bol súd túto zmenu pripustil, následne by musel zaujať aj názor vo vzťahu ku vznesenej námietke premlčania, prihliadajúc na takto uplatnený nárok. Odvolací súd z tohto pohľadu námietku premlčania neposudzoval a generálny prokurátor bližšie nekonkretizoval začiatok a koniec premlčacej lehoty, preto dovolací súd by svoj právny názor v tomto smere vyslovil predčasne.

Vzhľadom na uvedené závery dovolací súd ďalšiu časť mimoriadneho dovolania, týkajúcu sa právneho posúdenia zmluvy z 28.11.1997, považuje za bezpredmetnú, keďže aj v mimoriadnom dovolaní sa konštatuje, že nejde o také porušenie, ktoré by malo za následok, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd podľa ust. § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1, 2 OSP napadnuté rozsudky zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 31. júla 2008

JUDr. Juraj Seman, v. r.

predseda senátu